

กลวิธีการแปลคำศัพท์ที่สะท้อนวัฒนธรรมจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ:
กรณีศึกษา เรื่อง “แก้วจอมแก่น” ฉบับภาษาไทย และฉบับแปลภาษาอังกฤษ*

STRATEGIES FOR TRANSLATING CULTURAL WORDS FROM THAI TO ENGLISH:
A CASE STUDY OF “KAEW THE PLAYFUL”

พรชัย พรวิริยะกิจ*, ยิ่งยศ จิตจักร, สุนิจ ผลภักดี

Pornchai Pornwiryakit, Yingyot Jitjak, Sunit Phonpakdee

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ชลบุรี ประเทศไทย

Faculty of Humanities and Social Sciences, Rajamangala University of Technology Tawan - Ok, Chonburi, Thailand

*Corresponding author E-mail: ajarnpornchai@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการแปลคำศัพท์ที่สะท้อนวัฒนธรรมจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษอันเนื่องมาจากความแตกต่างทางวัฒนธรรมผ่านวรรณกรรมเรื่อง “แก้วจอมแก่น” ฉบับภาษาไทย และ “Kaew the Playful” ฉบับแปลเป็นภาษาอังกฤษตามกรอบทฤษฎีของโมนา เบอเกอร์ในระดับคำ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาคำร้อยละของกลวิธีการแปลประเภทต่าง ๆ ที่ปรากฏในฉบับแปล ผลการศึกษาพบว่า 1) กลุ่มคำศัพท์ที่สะท้อนวัฒนธรรมมีจำนวน 7 กลุ่ม คือ 1) คำที่ใช้เรียกประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม และกิจกรรมทางศาสนา 2) คำที่ใช้เรียกการเล่น/กิจกรรม 3) คำที่ใช้เรียกสถานที่ 4) คำที่ใช้เรียกของกิน 5) คำที่ใช้เรียกวัตถุ 6) คำที่ใช้เรียกสิ่งแวดล้อม และ 7) คำที่ใช้เรียกบุคคล/ความสัมพันธ์ และ 2) กลวิธีการแปลที่พบในการศึกษามี 1) การแปลโดยใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าคำในภาษาต้นฉบับ หรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 48.66 2) การแปลโดยใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบาย คิดเป็นร้อยละ 23.57 3) การแปลโดยการแทนที่ทางวัฒนธรรม คิดเป็นร้อยละ 12.01 4) การแปลแบบการถอดความโดยใช้คำที่มีความความสัมพันธ์กับต้นฉบับ คิดเป็นร้อยละ 9.90 และ 5) การแปลโดยการละ คิดเป็นร้อยละ 3.76 และ 6) การแปลโดยใช้คำที่มีความหมายเป็นกลางหรือมีความหมายเชิงอารมณ์น้อยกว่าคำในภาษาต้นฉบับ คิดเป็นร้อยละ 2.10 ตามลำดับ สำหรับกลวิธีการแปลโดยการถอดความ โดยใช้คำที่ไม่มีความสัมพันธ์กับต้นฉบับและการแปล โดยการอธิบายความไม่ปรากฏการใช้กลวิธีดังกล่าวในการศึกษาครั้งนี้

คำสำคัญ: การแปล, คำศัพท์ที่สะท้อนวัฒนธรรม, ระดับคำ, กลวิธีการแปล

Abstract

This research aimed to investigate strategies for word-level translation of cultural words from Thai to English in the Thai version of "Kaew Chom Kaen" and the English version of "Kaew, the Playful" according to Mona Baker's theory. Percentage was then used to analyze the translation strategies which appeared in the English version book. The findings showed 1) the groups of cultural words were classified into 7 groups including 1) words for traditions, beliefs,

* Received December 10, 2023; Revised December 27, 2023; Accepted December 29, 2023

values, and religious activities, 2) words for Thai traditional games or cultural activities, 3) words for places, 4) words for eatable things, 5) words for objects, 6) words related to environment, and 7) words related to people or relationship and 2) strategies for translating cultural words from Thai to English revealed as follows: 1) translation by a more general word (48.66%); 2) translation using a loan word or loan word plus explanation (23.57%); 3) translation by cultural substitution (12.01%); 4) translation by paraphrasing using related words (9.90%); 5) translation by omission (3.76%); and 6) Translation by a more neutral/less expressive word (2.10%) respectively. Translation by paraphrasing using unrelated words and translation by Illustration were not found in this study.

Keywords: Translation, Cultural Words, Word Level, Translation Strategies

บทนำ

“การแปล” มีบทบาทสำคัญอย่างมากในกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างกลุ่มคนที่ใช้ภาษาและมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เนื่องจากการแปลเป็นกระบวนการถ่ายทอดความหมายจากภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่ง โดยอาศัยศาสตร์แห่งการแปลและศิลปะในการถ่ายทอดความหมายผ่านตัวอักษร ให้ภาษาที่แปลออกมานั้นยังคงความหมายเดิมตามภาษาต้นฉบับ (Source Language) ดังที่ Catford, J. C. ให้คำนิยามของคำ Translation เอาไว้ว่า “การแปล เป็นกระบวนการที่กระทำต่อภาษา กล่าวคือ เป็นกระบวนการที่เอาถ้อยความที่เขียนด้วยภาษาหนึ่งไปแทนที่ถ้อยความที่เขียนด้วยอีกภาษาหนึ่ง” (Catford, J. C., 1967) ดังนั้น “การแปล” จึงถือว่าเป็นเครื่องมือสื่อสารข้ามวัฒนธรรม (Cross Cultural Communicative Devices) อย่างหนึ่ง (Somsin, P., 2020) ที่ช่วยให้การติดต่อสื่อสารระหว่างกลุ่มคนที่มีวิถีชีวิตโลกทัศน์ ขนบธรรมเนียมประเพณีและภาษาที่ต่างกันดำเนินไปได้ด้วยดี ส่งผลให้มนุษย์เกิดการเรียนรู้ในเรื่องของวัฒนธรรมที่แตกต่าง อันก่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันมากขึ้น อีกทั้งการแปลยังทำให้การถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนข้อมูลทางวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้น ทว่า “การแปล” มิใช่เป็นเพียงการนำคำในภาษาหนึ่งมาแทนที่คำในอีกภาษาหนึ่งเท่านั้น แต่การแปลยังเป็นการนำเสนอความหมายหรือความคิดในแง่มุมต่าง ๆ จากวัฒนธรรมต้นทาง (Source - Oriented) ไปสู่วัฒนธรรมปลายทาง (Target Oriented) อีกด้วย นักภาษาศาสตร์หลายท่าน เช่น (Nida, 1964) และนิวมาร์ค มีความเห็นว่าไม่มีคำใดในภาษาสองภาษาจากต่างวัฒนธรรมมีความหมายเหมือนกันอย่างแท้จริง

ด้วยเหตุนี้ การแปลที่เกี่ยวกับความแตกต่างทางวัฒนธรรม จึงมีความยุ่งยากและซับซ้อนเนื่องจากมีภูมิหลังที่แฝงอยู่ในตัวภาษา ดังเช่น การแปลต้นฉบับจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ เมื่อต้องแปลวัตถุสิ่งของหรือกิจกรรมใดที่ไม่ปรากฏในวัฒนธรรมของภาษาอังกฤษ ย่อมเป็นการยากที่จะค้นหาคำศัพท์ที่ใช้เรียกหรือวลีที่แสดงความหมายนั้นในภาษาอังกฤษ เพราะคำศัพท์จะสะท้อนวัฒนธรรมเฉพาะของแต่ละชาติแต่ละภาษายกตัวอย่างเช่น การแปลคำว่า ไหว้/กราบถวายบังคม กริยาดังกล่าวนอกจากจะแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมในการทักทายการลาหรือแสดงความเคารพแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นฐานะของบุคคลตามระดับชั้นทางสังคมไทยอีกด้วย จึงกล่าวได้ว่าการแปลใดที่มีความเกี่ยวข้องทางวัฒนธรรม เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่ผู้แปล ซึ่งเปรียบเสมือนผู้ถ่ายทอดวัฒนธรรม เลือกใช้กลวิธีการแปลที่สามารถถ่ายทอดความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชนชาติหนึ่งให้ไปปรากฏอยู่ในอีกชนชาติหนึ่งซึ่งไม่มีเอกลักษณ์นั้น เมื่อได้อ่านแล้วเกิดความซาบซึ้งและเข้าใจได้อย่างถ่องแท้ ด้วยเหตุนี้การแปลจึงเป็นศาสตร์และศิลป์ ซึ่งผู้แปลต้องมีความเชี่ยวชาญหรือทักษะในการเลือกคำให้เหมาะสมถูกต้องตามหลักของภาษาวัฒนธรรมและสามารถถ่ายทอดข้อความออกมาได้ถูกต้องตรงตามความหมาย ลีลาการใช้ภาษาและรูปแบบของต้นฉบับ ซึ่งหมายความว่าผู้แปลต้องรู้ภาษาทั้งสองเป็นอย่างดี และด้วยความสำคัญของการแปลกับวัฒนธรรม

ข้างต้น จึงนำไปสู่การศึกษาและวิเคราะห์กลวิธีการแปลสำหรับงานวรรณกรรมที่มีเนื้อหาเชิงวัฒนธรรม เพราะความงามด้านวรรณศิลป์ และการใช้ภาษานั้นไม่สามารถแยกออกจากกันได้เป็นส่วนเสริมซึ่งกันและกัน (อรองค์ ชาติ, 2560) อีกทั้งความสำคัญของวัฒนธรรมและวรรณกรรม คือ การบันทึกความรู้ ความคิด ประสบการณ์ของมนุษย์ที่สืบทอดและสร้างความเชื่อมต่อของสังคมจนเป็นเหมือน “กระจก” ที่สะท้อนให้เห็นภาพชีวิตความเป็นอยู่ สังคมวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนทฤษฎี ความเชื่อของผู้คนในสังคมวรรณกรรมเป็นผลิตผลของสังคมและมีอิทธิพลต่อสังคม นักเขียนเป็นบุคคลในสังคมย่อมได้รับอิทธิพลจากสังคม ซึ่งกำหนดแนวคิดโลกทัศน์ของนักเขียน ขณะเดียวกัน วรรณกรรมและนักเขียนก็มีอิทธิพล กำหนดความเป็นไปได้ในสังคมหรือเปลี่ยนแปลงสังคม วรรณกรรมที่ดี มีคุณค่า ย่อมสามารถสร้างสรรค์ ขึ้นมาเปลี่ยนแปลงสังคมไปในทางที่ดีขึ้นจะช่วยให้พัฒนาเด็กและเยาวชน ให้เติบโตเป็นพลเมืองที่ดี ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและพัฒนาสังคม การศึกษาภาษาและวรรณศิลป์ผ่านวรรณกรรมจึงเป็นการมองสังคมและสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมที่มีคุณค่า โดยสามารถชี้ให้เห็นความแตกต่างจากวรรณกรรมที่ด้อยคุณค่า เพื่อนำเสนอความรู้ความเข้าใจกลับไปยังคนในสังคมซึ่งจะทำให้แยกแยะระดับคุณค่าของวรรณกรรมและเลือกสรรสิ่งที่ควรค่าแก่การอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น (ชุติมา สัจจานันท์ และคณะ, 2543)

การแปลคำทางวัฒนธรรม จึงมักก่อให้เกิดปัญหาในการถ่ายทอดตัวสารจากวัฒนธรรมต้นฉบับไปสู่อีกวัฒนธรรมหนึ่งที่แตกต่างออกไป เช่น ผู้แปลอาจประสบปัญหาในการหาคำปลายทางมาเทียบเคียงคำทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในนวนิยายต้นฉบับซึ่งปัญหาที่หนักที่สุดสำหรับผู้แปล คือ การแปลสิ่งที่ไม่เป็นที่รู้จักหรือปรากฏในวัฒนธรรมของภาษาแปล เมื่อวัตถุสิ่งของหรือกิจกรรมใด ๆ ไม่เป็นที่รู้จักหรือไม่เคยมีปรากฏในวัฒนธรรมของภาษารับสารใด ๆ ก็มักจะไม่มีคำที่ใช้เรียกหรือวลีที่ใช้แสดงความหมายนั้นในภาษานั้น ๆ (วรพัสร์ ชาติกุล, 2560) เมื่อทำงานแปล ผู้แปลนั้นไม่เพียงแต่จะต้องพิจารณาเทียบเคียงระหว่างภาษาต้นฉบับหรือภาษาส่งสาร และภาษาปลายทางหรือภาษารับสารเท่านั้น แต่ยังต้องพิจารณาวัฒนธรรมของทั้งสองภาษาอีกด้วย เหตุที่ไม่มีสิ่งนั้น ๆ และคำแสดงความหมายนั้น ๆ ในอีกภาษาหนึ่งก็อาจเนื่องมาจากความแตกต่างทางสภาพภูมิศาสตร์ขนบธรรมเนียม ประเพณี ปรัชญา และความเชื่อ วิถีชีวิต และอื่น ๆ (สุพรรณิ ปันมณี, 2552)

สำหรับวรรณกรรมเรื่อง “แก้วจอมแก่น” เป็นบทพระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยใช้นามแฝงว่า “แวนแก้ว” และได้รับการแปลเป็นฉบับภาษาอังกฤษ โดย สุมาลี บำรุงสุข โดยใช้ชื่อว่า “Kaew, the Playful” โดยเนื้อหาของวรรณกรรมเรื่องนี้เป็น การกล่าวถึงเรื่องราวชีวิตการผจญภัยของ “แก้ว” และเพื่อน ๆ ซึ่งเป็นเด็กที่มาจากครอบครัวชนชั้นกลาง ประกอบไปด้วยเรื่องราวจำนวน 23 บท ในการแต่ละบทจะบอกเล่าเรื่องราวกิจกรรมต่าง ๆ ของแก้วกับพี่น้องและเพื่อน ๆ ทำให้ผู้อ่านได้เห็นวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและวิถีชีวิตที่งดงามของคนไทยในแทบจะทุกด้าน เช่น การเคารพผู้อาวุโส การเชื่อฟังพ่อแม่ ครูอาจารย์ การไหว้ การขอบคุณ การรู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง การมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จอเพื่อนมนุษย์และสัตว์เลี้ยง จึงทำให้วรรณกรรมเรื่องนี้เป็นวรรณกรรมที่ดีเรื่องหนึ่งที่เชิดชูและรักษาวัฒนธรรมไทยไว้เป็นอย่างดี เป็นเรื่องอ่านที่เหมาะสมแก่การปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมไทยอย่างแท้จริง (ทวีศักดิ์ ปันทอง, 2559) จากความน่าสนใจของวรรณกรรมเรื่องนี้ ผู้วิจัยจึงได้เลือกศึกษาในประเด็นของการแปลคำศัพท์ที่สะท้อนวัฒนธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่อง “แก้วจอมแก่น” โดย “แวนแก้ว” และ เรื่อง “Kaew, the Playful” ฉบับแปลเป็นฉบับภาษาอังกฤษ โดย สุมาลี บำรุงสุข โดยศึกษาตามทฤษฎีการแปลของ (Mona, B., 1997)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษากลวิธีการแปลคำศัพท์ที่สะท้อนวัฒนธรรมจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษอันเนื่องมาจากความแตกต่างทางวัฒนธรรมผ่านวรรณกรรม เรื่อง “แก้วจอมแก่น” ฉบับภาษาไทยและ “Kaew the Playful” ฉบับแปลเป็นภาษาอังกฤษ ตามกรอบทฤษฎีของ โมนา เบเกอร์ ในระดับคำ

วิธีดำเนินการวิจัย

การเก็บข้อมูล ข้อมูลที่นำมาศึกษาในครั้งนี้ คือ วรรณกรรมเรื่อง “แก้วจอมแก่น” ฉบับภาษาไทย และ “Kaew, the Playful” ฉบับแปลเป็นภาษาอังกฤษ โดยเลือกศึกษาเฉพาะคำศัพท์ที่สะท้อนวัฒนธรรมตามแนวทางการจัดกลุ่มของ (พรชัย พรวิริยะกิจ, 2555); (อิศรา งามศรี, 2560) จำนวน 7 กลุ่ม คือ

1. คำที่ใช้เรียกประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม และกิจกรรมทางศาสนา
2. คำที่ใช้เรียกการเล่น/กิจกรรม
3. คำที่ใช้เรียกสถานที่
4. คำที่ใช้เรียกของกิน
5. คำที่ใช้เรียกวัตถุ
6. คำที่ใช้เรียกสิ่งแวดล้อม
7. คำที่ใช้เรียกบุคคล/ความสัมพันธ์

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลของคำศัพท์ที่สะท้อนวัฒนธรรมมาวิเคราะห์กลวิธีการแปลความหมายจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษได้ตามแนวทางของ (Mona, B., 1997) จำนวน 8 กลวิธี ดังนี้

1. การใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าภาษาต้นฉบับหรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป
2. การใช้คำที่มีความหมายเป็นกลางหรือมีความหมายเชิงอารมณ์น้อยกว่าภาษาต้นฉบับ
3. การใช้การแทนที่ทางวัฒนธรรม
4. การใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบาย
5. การถอดความโดยใช้คำที่มีความเกี่ยวข้องกับต้นฉบับ
6. การถอดความโดยใช้คำที่ไม่มีความสัมพันธ์กับต้นฉบับ
7. การแปลโดยการละ
8. การแปลโดยการอธิบายความ

การสรุปผลการวิจัย ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์คำศัพท์ที่สะท้อนวัฒนธรรมแต่ละประเภทและกลวิธีการแปลความหมายของคำศัพท์ทางวัฒนธรรมมารายงานผลเป็นจำนวนตัวเลขและคำร้อยละจากนั้นเขียนสรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิจัย

1. จำนวนกลุ่มคำศัพท์ที่สะท้อนวัฒนธรรมจากต้นฉบับเรื่อง “แก้วจอมแก่น” โดยพบว่า มีจำนวนทั้งสิ้น 666 คำ และจำแนกตามกลุ่มของคำศัพท์ที่พบ จำนวน 7 กลุ่ม ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนคำศัพท์ที่สะท้อนวัฒนธรรมที่ปรากฏในต้นฉบับเรื่อง “แก้วจอมแก่น” ตามกลุ่มต่าง ๆ

ประเภทคำที่สะท้อนวัฒนธรรม	จำนวนคำ	ร้อยละ
1. คำที่ใช้เรียกประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม และกิจกรรมทางศาสนา	47	7.06
2. คำที่ใช้เรียกการเล่น/กิจกรรม	23	3.45
3. คำที่ใช้เรียกสถานที่	35	5.26
4. คำที่ใช้เรียกของกิน	23	3.45
5. คำที่ใช้เรียกวัตถุ	140	21.02
6. คำที่ใช้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม	54	8.11
7. คำที่ใช้เรียกบุคคล/ความสัมพันธ์	344	51.65
รวม	666	100

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าวรรณกรรมเรื่อง “แก้วจอมแก่น” ปรากฏคำศัพท์ที่สะท้อนวัฒนธรรมจำนวนทั้งสิ้น 666 คำ โดยเรียงตามจำนวนคำที่ปรากฏในกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้

1. คำที่ใช้เรียกบุคคล/ความสัมพันธ์ จำนวน 344 คำ คิดเป็นร้อยละ 51.65 ประกอบด้วย
 - คำที่แสดงความสัมพันธ์ทางครอบครัว
 - คำเรียกญาติ
 - คำเรียกผู้ที่มีอาวุโสมากกว่า
2. คำที่ใช้เรียกวัตถุ จำนวน 140 คำ คิดเป็นร้อยละ 21.02 ประกอบด้วย
 - คำเรียกเครื่องใช้ภายในครัวเรือน
 - คำเรียกเวชภัณฑ์
 - คำเรียกเคมีภัณฑ์
 - คำเรียกเครื่องปรุงรสชาติ
 - คำเรียกเครื่องเรือน
 - คำเรียกของประดับตกแต่ง
 - คำเรียกเครื่องดนตรีไทย
 - คำเรียกเครื่องใช้ต่าง ๆ
3. คำที่ใช้เรียกเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จำนวน 54 คำ คิดเป็นร้อยละ 8.11 ประกอบด้วย
 - คำเรียกพืช
 - คำเรียกสัตว์
 - คำเรียกปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ
4. คำที่ใช้เรียกประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม และกิจกรรมทางศาสนา จำนวน 47 คำ คิดเป็นร้อยละ 7.05 ประกอบด้วย
 - คำเรียกประเพณีไทย
 - คำเรียกกิจกรรมทางศาสนา
 - คำเรียกเกี่ยวกับความเชื่อภูตผีหรือวิญญาณ
 - คำเรียกปรากฏการณ์ที่เกี่ยวกับความเชื่อของคนไทย
 - คำเรียกเกี่ยวกับงานวรรณคดี/งานวรรณกรรม
5. คำที่ใช้เรียกสถานที่ จำนวน 35 คำ คิดเป็นร้อยละ 5.26 ประกอบด้วย
 - คำเรียกสถานที่ทางธรรมชาติ
 - คำเรียกสถานที่ราชการ
 - คำเรียกหน่วยงาน
 - คำเรียกสถานที่อยู่อาศัย
6. คำที่ใช้เรียกการเล่น/กิจกรรม จำนวน 23 คำ คิดเป็นร้อยละ 3.45 ประกอบด้วย
 - คำเรียกการเล่นพื้นบ้านไทย
 - คำเรียกกิจกรรมทางกีฬาและการออกกำลังกาย
 - คำเรียกกิจกรรมนันทนาการ
7. คำที่ใช้เรียกของกิน จำนวน 23 คำ คิดเป็นร้อยละ 3.45 ประกอบด้วย
 - คำเรียกอาหารคาว
 - คำเรียกอาหารหวาน

- คำเรียกอาหารว่างไทย
- คำเรียกผลิตภัณฑ์เบเกอรี่
- คำเรียกขนมกินเล่น

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า จำนวนกลุ่มคำศัพท์ที่พบมากที่สุดในการศึกษาครั้งนี้ คือ กลุ่มคำที่ใช้เรียกบุคคล/ความสัมพันธ์ มีจำนวนคำที่พบทั้งสิ้น 344 คำ คิดเป็นร้อยละ 51.65 รองลงมา คือ กลุ่มคำที่ใช้เรียกวัตถุ มีจำนวนคำที่พบทั้งสิ้น 140 คำ คิดเป็นร้อยละ 21.02 ลำดับถัดมา คือ กลุ่มคำที่ใช้เรียกเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม มีจำนวนคำที่พบทั้งสิ้น 54 คำ คิดเป็นร้อยละ 8.11 ถัดมา คือ กลุ่มคำที่ใช้เรียกประเพณี ความเชื่อ ค่านิยมและกิจกรรมทางศาสนา มีจำนวนคำที่พบทั้งสิ้น 47 คำ คิดเป็นร้อยละ 7.05 ถัดมา คือ กลุ่มคำที่ใช้เรียกสถานที่ มีจำนวนคำที่พบทั้งสิ้น 35 คำ คิดเป็นร้อยละ 5.26 และกลุ่มคำที่ พบว่า มีจำนวนคำเท่ากัน คือ กลุ่มคำที่ใช้เรียกการละเล่น/กิจกรรมและกลุ่มคำที่ใช้เรียกของกิน มีจำนวนคำที่พบทั้งสิ้น 23 คำ คิดเป็นร้อยละ 3.45

2. กลวิธีการแปลคำศัพท์ที่สะท้อนวัฒนธรรมจากต้นฉบับเรื่อง “แก้วจอมแก่น” และ “Kaew, the Playful” ฉบับแปลภาษาอังกฤษ แสดงในตารางได้ ดังนี้

ตารางที่ 2 กลวิธีการแปลคำศัพท์ที่สะท้อนวัฒนธรรมที่ปรากฏในต้นฉบับเรื่อง “แก้วจอมแก่น” และ “Kaew, the Playful” ฉบับแปลภาษาอังกฤษ

ประเภทกลวิธีการแปล	คำที่ใช้เรียกประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม และกิจกรรมทางศาสนา	คำที่ใช้เรียกการละเล่น/กิจกรรมทางกีฬา หรือการต่อสู้	คำที่ใช้เรียกสถานที่	คำที่ใช้เรียกของกิน	คำที่ใช้เรียกวัตถุ	คำที่ใช้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม	คำที่ใช้เรียกบุคคล/ความสัมพันธ์	รวม	ร้อยละ
1. การแปลโดยการใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่า คำในภาษาต้นฉบับหรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป	15	11	14	13	94	40	137	324	48.66
2. การแปลโดยการใช้คำที่มีความหมายเป็นกลางหรือมีความหมายเชิงอารมณ์น้อยกว่าคำในภาษาต้นฉบับ	0	1	0	0	2	3	8	14	2.10
3. การแปลโดยการแทนที่ทางวัฒนธรรม	9	4	11	5	21	1	29	80	12.01
4. การแปลโดยการใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบาย	12	2	4	2	7	10	120	157	23.57
5. การแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่มีความสัมพันธ์กับต้นฉบับ	11	5	5	3	14	0	28	66	9.90
6. การแปลโดยการถอดความโดยการใช้คำที่ไม่มีความสัมพันธ์กับต้นฉบับ	0	0	0	0	0	0	0	0	0.00
7. การแปลโดยการละ	0	0	1	0	2	0	22	25	3.76
8. การแปลโดยการอธิบายความ	0	0	0	0	0	0	0	0	0.00
รวม	47	23	35	23	140	54	344	666	100

จากตารางที่ 2 พบว่า กลวิธีการแปลคำศัพท์ที่สะท้อนวัฒนธรรมจากต้นฉบับเรื่อง “แก้วจอมแก่น” และ “Kaew, the Playful” โดยเรียงลำดับจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด ตามลำดับ คือ 1) การแปลโดยการใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าคำในภาษาต้นฉบับหรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 48.66 2) การแปลโดยการใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบาย คิดเป็นร้อยละ 23.57 3) การแปลโดยการแทนที่ทางวัฒนธรรม คิดเป็นร้อยละ 12.01 4) การแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่มีความความสัมพันธ์กับต้นฉบับ คิดเป็นร้อยละ 9.90 และ 5) การแปลโดยการละ คิดเป็นร้อยละ 3.76 และ 6) การแปลโดยการใช้คำที่มีความหมายเป็นกลางหรือมีความหมายเชิงอารมณ์น้อยกว่าคำในภาษาต้นฉบับ คิดเป็นร้อยละ 2.10 ตามลำดับ

สำหรับกลวิธีการแปลโดยการถอดความโดยการใช้คำที่ไม่มีความสัมพันธ์กับต้นฉบับและการแปลโดยการอธิบายความ ไม่ปรากฏการใช้กลวิธีดังกล่าวในการศึกษาครั้งนี้

อภิปรายผล

สำหรับการจัดกลุ่มคำศัพท์ที่สะท้อนวัฒนธรรมในงานวิจัยนี้แบ่งการจัดกลุ่ม โดยการศึกษาเอกสารต้นฉบับเรื่อง “แก้วจอมแก่น” ว่ามีเนื้อหาทางวัฒนธรรมอย่างไรและจากการศึกษางานของ (พรชัย พรวิริยะกิจ, 2555); (อิศรา งามศรี, 2560) ร่วมกันเพื่อนำมาเป็นแนวทางการจัดกลุ่มประเภทของคำทางวัฒนธรรมในงานวิจัยนี้ ซึ่งแบ่งกลุ่มคำทางวัฒนธรรมออกเป็น 7 กลุ่ม โดยประเภทของคำศัพท์ที่พบมากที่สุดในงานวิจัยนี้ คือ คำศัพท์เกี่ยวกับบุคคล/ความสัมพันธ์และหากเราพิจารณาการจำแนกกลุ่มคำศัพท์ในงานวิจัยนี้เป็นไปตามแนวทางการจัดกลุ่มคำทางวัฒนธรรมของไนต้า ได้จำแนกคำทางวัฒนธรรมออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ คำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางนิเวศ วัตถุ สังคม ศาสนาและภาษาและสำหรับทฤษฎีของโมนา เบเกอร์ นำมาใช้เพื่อศึกษาเกี่ยวกับกลวิธีการแปลคำศัพท์ที่สะท้อนวัฒนธรรมเช่นเดียวกับแนวทางการศึกษาของ (กนกพร ลายสนธิ เสรีกุล และคณะ, 2562); (กัญชลิกา ตรีกลางตอน และคณะ, 2565) เป็นต้น

สำหรับกลวิธีการแปลที่พบมากที่สุดจากการศึกษาในงานวิจัยนี้ คือ กลวิธีการแปลโดยการใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าคำในภาษาต้นฉบับหรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป (Translation by a more general word) สอดคล้องกับ กนกพร ลายสนธิ เสรีกุล และคณะ ศึกษาเกี่ยวกับกลวิธีการแปลคำศัพท์ที่สะท้อนวัฒนธรรมในระดับคำที่ (กนกพร ลายสนธิ เสรีกุล และคณะ, 2562) พบว่า กลวิธีการแปลโดยการใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าคำในภาษาต้นฉบับหรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป เป็นกลวิธีการแปลที่มีการใช้มากที่สุดเนื่องจากการแปลด้วยกลวิธีดังกล่าวนี้เป็นกลวิธีการแปล เพื่อสื่อสารภาษาฉบับแปลถึงผู้อ่านที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาถึงแม้ว่าจะเป็นคำศัพท์เฉพาะในภาษาไทย (Putsomsoo, P., 2017) ซึ่งความแตกต่างด้านภาษาของภาษาต้นทางและภาษาปลายทางนี้อาจทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับคำและความหมายจึงเป็นหน้าที่ของผู้แปลที่จะเลือกหาคำที่เหมาะสม เพื่อมาปรับใช้ให้เข้ากับเนื้อเรื่องและบริบท ทางวัฒนธรรมของภาษาปลายทางให้มากที่สุด (สิริกร ผลผลาหาร และนครเทพ ทิพย์สุภราชบุรี, 2560)

ตัวอย่างที่ 1

ต้นฉบับ : “ยายแก้วเป็นคนดัน เห็นอยู่ชัด ๆ เจ้าแม่แก้วเจ้าข้าเอ๋ย” (แว่นแก้ว, 2557)

ฉบับแปล : “Clearly, it’s Kaew who pushed the glass. Hey, here’s Kaew, the Goddess,”

(WaenKaew, 2014)

จากตัวอย่างข้างต้น พบว่า ผู้แปลเลือกใช้การแปลความหมายของคำว่า “เจ้าแม่” ว่า “Goddess” เพราะเป็นที่รู้จักกันดีอยู่แล้วในต่างวัฒนธรรม โดยคำว่า “เจ้าแม่” หมายถึง “ น. เทพารักษ์ผู้หญิงที่ถือว่าศักดิ์สิทธิ์จะให้ความคุ้มครองรักษาได้” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2557) ส่วนความหมายของคำว่า “Goddess” หมายถึง “a female god” (Hornby, A. S. et al., 2010)

การแปลโดยวิธีการแปล โดยการใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบาย (Translation by a loan word or loan word plus explanation) นั้นเป็นอีกหนึ่งในกลวิธีการแปลที่ถูกนำมาใช้เพื่อแก้ปัญหาการแปลที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม โดยผู้แปลนำกลวิธีการแปลนี้มาใช้ในการแปลคำศัพท์เมื่อไม่สามารถหาคำที่เทียบเคียงในภาษาแปลได้ บางครั้งการแปลด้วยวิธีการดังกล่าวก็สามารถทำให้ผู้อ่านที่อยู่ต่างวัฒนธรรมเกิดความเข้าใจในความหมายของตัวคำศัพท์นั้น ๆ เองได้ชัดเจนมากกว่าซึ่งจะเป็นการแปลเพื่อรักษาความหมายของต้นฉบับไว้ (กัญชลิกา ตรีกลางดอน และคณะ, 2565); (กนกพร ลายสนธิเสรีกุล และคณะ, 2562)

ตัวอย่างที่ 2

ต้นฉบับ : “กระบี่กระบองเป็นการเล่นของไทยแท้ ๆ” (แว่นแก้ว, 2557)

ฉบับแปล : “Krabi krabong or a sword play has been a Thai sport” (WaenKaew, 2014)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นการแปลโดยใช้คำทับศัพท์ของคำว่า “กระบี่กระบอง” ว่า “Krabi krabong” และเพิ่มคำอธิบายต่อท้าย ว่า “a sword play” ซึ่งหมายถึง การละเล่นชนิดหนึ่ง ต่อสู้กันด้วยกระบี่กระบอง ทำให้คำวัฒนธรรมคำนี้สามารถสื่อความได้ตรงตามต้นฉบับ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2557)

สำหรับกลวิธีการแปลโดยการแทนที่ทางวัฒนธรรม (Translation by cultural substitution) เป็นอีกกลวิธีการแปลที่พบมากเป็นอันดับสามในการศึกษาครั้งนี้ โดยการแปลรูปแบบนี้เป็นการแปลที่ต้องนำคำหรือสำนวนในภาษาปลายทางไปเทียบเคียงกับสิ่งที่มีคุณลักษณะที่ใกล้เคียงกับคำนั้น ๆ ในภาษาต้นทางมาแทนที่ความหมายกัน (กัญชลิกา ตรีกลางดอน และคณะ, 2565) เพื่อช่วยให้สิ่งที่ต้องการถ่ายทอดความหมายในภาษาปลายทางนั้นมีความเข้าใจง่ายขึ้นและเป็นสิ่งที่น่าคุ้นเคยกับผู้อ่านในภาษาเป้าหมายด้วย (Angelina, Y. et al., 2020)

ตัวอย่างที่ 3

ต้นฉบับ : “ให้ล้างโองน้ำทุกใบให้สะอาด แล้วกลิ้งไปตั้งรวไว้ที่ปากทรงน้ำ” (แว่นแก้ว, 2557)

ฉบับแปล : “- to wash all the big jars and then roll and line them up underneath”

(WaenKaew, 2014)

จากตัวอย่างข้างต้น พบว่า ผู้แปลเลือกใช้การแปลความหมายของคำว่า “โองน้ำ” ว่า “big jars” เป็นการแปลโดยการแทนที่ทางวัฒนธรรมในรูปแบบหนึ่ง กล่าวคือ โองน้ำ เป็นสิ่งที่ปรากฏในวัฒนธรรมไทย การจะแปลความหมายคำนี้ให้กับผู้อ่านที่อยู่ในต่างวัฒนธรรมจึงเป็นเรื่องยาก ดังนั้น ผู้แปลจึงเลือกใช้การแปลโดยการนำเอาสิ่งที่ปรากฏอยู่แล้วในวัฒนธรรมปลายทางนั้น คือ “jar” มาแทนที่คำดังกล่าวและใส่คำขยาย คือ “big” เพื่อบอกขนาดของภาชนะนี้ว่ามีขนาดใหญ่ โดยคำว่า “โอง” หมายถึง “ น. ภาชนะสำหรับชั่งน้ำ ก้นสอบเล็กน้อย ปากกว้าง มีขนาดแตกต่างกัน” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2557) ส่วนความหมายของคำว่า “jar” หมายถึง “a round glass container, with a lid used for storing food especially jam, honey, etc.” (Hornby, A. S. et al., 2010)

กลวิธีการแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่มีความความสัมพันธ์กับต้นฉบับ (Translation by Paraphrasing using related words) เป็นกลวิธีการแปลที่ถูกนำมาใช้รองลงมาจากกลวิธีการแปลโดยการแทนที่ทางวัฒนธรรมในการศึกษาครั้งนี้เพราะเป็นการแก้ไขปัญหาโดยการเลือกใช้การอธิบายความใหม่ที่มีความคล้ายคลึงกับความหมายในภาษาต้นทางแต่มีรูปแบบการใช้ที่แตกต่างไปจากเดิมเท่านั้น (กัญชลิกา ตรีกลางดอน และคณะ, 2565)

ตัวอย่างที่ 4

ต้นฉบับ : “เขียนอักษร ก ไก่ ข ไข่ ถึง ฮ นกฮูก” (แว่นแก้ว, 2557)

ฉบับแปล : “write letters of the alphabet starting from the first letter to the last one”

(WaenKaew, 2014)

ผู้แปลเลือกใช้การแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่มีความความสัมพันธ์กับต้นฉบับเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ง่ายขึ้นกับผู้อ่านที่อยู่ต่างวัฒนธรรมและไม่รู้จักพยัญชนะไทย

สำหรับกลวิธีการแปลโดยการละ (Translation by omission) ที่ปรากฏในการศึกษาครั้งนี้เป็นการละความที่ไม่ได้ส่งผลต่อความหมายในภาษาฉบับปลายทางเพราะการแปลแบบละความนั้นสามารถทำได้ในกรณีที่คำทางวัฒนธรรมนั้นไม่ได้มีความสำคัญกับบริบทมากและหากละคำนั้นไปแล้วก็ไม่ได้ทำให้เสียรรถรสหรือสีสันของเนื้อเรื่องและบริบทโดยรวมยังสามารถทำให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายที่ผู้เขียนภาษาต้นทางต้องการจะถ่ายทอดได้ (กัญชลิศา ตรีกกลางดอน และคณะ, 2565)

ตัวอย่างที่ 5

ต้นฉบับ : “แก้วคิดว่า เราปลูกต้นไม้ดอกเอาไว้ แล้วเอา “น้ำมัน” รดทุกวัน ไม่รดด้วยน้ำในคูหรือน้ำก๊อกธรรมดา ๆ ต้นไม้ก็เลยตาย” (แว่นแก้ว, 2557)

ฉบับแปล : “We grew flowers but instead of watering them, we wrapped the flowers with pampers, so they all died” (WaenKaew, 2014)

จากตัวอย่างข้างต้น พบว่า เป็นการแปลโดยการละความหมายของคำว่า “น้ำในคูหรือน้ำก๊อกธรรมดา” แต่นั่นก็ไม่ได้กระทบกับความหมายโดยรวม ยังสามารถสื่อความได้

การแปลโดยใช้คำที่มีความหมายเป็นกลางหรือมีความหมายเชิงอารมณ์น้อยกว่าคำในภาษาต้นฉบับ (Translation by a more neutral/less expressive word) เป็นกลวิธีการแปลที่พบน้อยที่สุดในการศึกษาครั้งนี้เพราะเป็นการแปลที่ไม่เป็นการสื่ออารมณ์มากเท่ากับความหมายในภาษาต้นทาง (กัญชลิศา ตรีกกลางดอน และคณะ, 2565)

ตัวอย่างที่ 6

ต้นฉบับ : “ไปเอาหูกยามาจากไหนกัน แผลนี้ลึกหน่อย” (แว่นแก้ว, 2557)

ฉบับแปล : “Where did you get that bottle? Oh! This wound is too deep.” (WaenKaew, 2014)

จากตัวอย่างข้างต้น พบว่า เป็นการแปลโดยใช้คำที่มีความหมายเป็นกลางไม่สื่ออารมณ์เท่ากับต้นฉบับมากเท่ากับความหมายในภาษาต้นทางเพียงใช้คำว่า “bottle” แทนความหมายของคำว่า “หูกยา”

สำหรับกลวิธีการแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่ไม่มีความสัมพันธ์กับต้นฉบับ (Translation by paraphrasing using unrelated words) และการแปลโดยการอธิบายความ (Translation by illustration) ไม่ปรากฏการใช้กลวิธีดังกล่าวในการศึกษาครั้งนี้ เนื่องด้วยเพราะการแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่ไม่มีความสัมพันธ์กับต้นฉบับนั้น จะเกิดขึ้นเมื่อไม่สามารถหาคำศัพท์ในภาษาปลายทางได้และเมื่อคำเหล่านั้นมีความซับซ้อนทางความหมายจึงเลือกใช้เพียงการเรียบเรียงความใหม่บนพื้นฐานของคำที่เป็นที่ป็นรู้จักโดยทั่วไปมาทดแทนเท่านั้น (Angelina, Y. et al., 2020) ส่วนการแปลโดยการอธิบายความ (Translation by illustration) เป็นกลวิธีการแปลโดยใช้ภาพประกอบนั้นไม่พบในการศึกษาครั้งนี้เป็นเพราะการแปลด้วยวิธีนี้ในการแปลนิยายหรือวรรณกรรมจะส่งผลให้เกิดความไม่ต่อเนื่องหากผู้อ่านฉบับแปลต้องเปิดกลับไปมาเพื่อดูภาพประกอบรวมกับการทำความเข้าใจเนื้อเรื่อง (อริสา งามศรี, 2560)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลจากการศึกษาในครั้งนี้ได้สะท้อนให้เห็นว่ากลวิธีการแปลคำศัพท์ที่สะท้อนวัฒนธรรมที่ปรากฏในหนังสือเรื่อง “แก้วจอมแก่น” และ “Kaew, the Playful” ฉบับภาษาอังกฤษตามทฤษฎีการแปลของ (Mona, B., 1997) นั้น พบกลวิธีการแปล จำนวน 5 กลวิธี คือ 1) การแปลโดยใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าคำในภาษาต้นฉบับหรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป 2) การแปลโดยใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบาย 3) การแปลโดยการแทนที่ทางวัฒนธรรม 4) การแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่มีความสัมพันธ์กับต้นฉบับ 5) การแปลโดยการละ คิดเป็นร้อยละ 3.76 และการแปลโดยใช้คำที่มีความหมายเป็นกลางหรือมีความหมายเชิงอารมณ์น้อยกว่าคำในภาษาต้นฉบับ คิดเป็นร้อยละ 2.10 ตามลำดับ ตามลำดับ ส่วนกลวิธีการแปลที่ไม่พบใน

งานวิจัยนี้ คือ 1) กลวิธีการแปลโดยการถอดความโดยใช้คำที่ไม่มีความสัมพันธ์กับต้นฉบับและ 2) การแปลโดยการอธิบายความสำหรับประเด็นการศึกษาในครั้งนี้เป็นแนวทางสำหรับการศึกษาการแปลเชิงวัฒนธรรมที่จะนำไปสู่ในประเด็นที่น่าสนใจอื่น ๆ เช่น การแปลเชิงวัฒนธรรมที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา หรือเกี่ยวกับศิลปะและจิตกรรมไทย รวมถึงการท่องเที่ยวไทยเชิงประวัติศาสตร์เนื่องด้วยมีนักท่องเที่ยวหรือผู้อ่านจำนวนมากไม่น้อยที่สนใจเรื่องราวประเภทนี้

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร ลายสนิทเสรีกุล และคณะ. (2562). การวิเคราะห์การปรับบทแปลและกลวิธีการแปลของสันตสิริจากวรรณกรรมเรื่อง “ทาสประเพณี. ใน งานประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยรังสิต ประจำปี 2562. (26 เมษายน 2562).
- กัญชลิลา ตรีกลางดอน และคณะ. (2565). กลวิธีการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อถ่ายทอดคำทางวัฒนธรรมไทย. วารสารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 8(1), 51-70.
- ชุติมา สัจจานันท์ และคณะ. (2543). การพัฒนาเกณฑ์การประเมินค่าวรรณกรรมไทย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันภาษาไทย.
- ทวีศักดิ์ ปิ่นทอง. (2559). “บทวิจารณ์หนังสือ จาก “แก้วจอมแก่น” ถึง “แก้วจอมขน” : วรรณกรรมที่อ่านได้ทั้งเด็กและผู้ใหญ่”. วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์, 34(2), 131-150.
- พรชัย พรวิริยะกิจ. (2555). กลวิธีการแปลวรรณกรรมเยาวชน: กรณีศึกษา ความสุขของกะทิ. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2557). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.
- วราพัชร ชาลีกุล. (2560). กลวิธีการแปลคำทางวัฒนธรรมจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ กรณีศึกษาเรื่อง ของจันดารา แต่งโดยอุษณา เพลิงธรรม. ใน สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการแปลภาษาอังกฤษและภาษาไทย. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- แว่นแก้ว. (2557). แก้วจอมแก่น. (พิมพ์ครั้งที่ 40). กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- สิริกร ผลผลาหาร และนครเทพ ทิพย์สุราษฎร์. (2560). การศึกษาเชิงวิเคราะห์การปรับบทแปลและวิธีการแปลวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง “เจ้าหญิงน้อย”. ใน รายงานสืบเนื่องจากการประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุพรรณิ ปิ่นมณี. (2552). การแปลขั้นสูง (Advanced Translation). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อติศา งามศรี. (2560). กลวิธีการแปลคำและวลีทางวัฒนธรรมที่พบในบทแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ กรณีศึกษาเรื่อง "ครูบ้านนอก" โดย คำหมาน คนโค. ใน สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการแปลภาษาอังกฤษและภาษาไทย. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อรองค์ ชาคร. (2560). กลวิธีการแปลวรรณกรรม. วารสารห้องสมุด, 61(2), 93-109.
- Angelina, Y. et al. (2020). AN ANALYSIS OF TRANSLATION STRATEGIES TOWARD CULTURAL TERMS IN “AND THEN THERE WERE NONE” NOVEL. ELSA JOURNAL, 1(1), (November 2020), 29-38.
- Catford, J. C. (1967). A Linguistic Theory of Translation. Oxford: Pergamon Press.
- Hornby, A. S. et al. (2010). Oxford advanced learner's dictionary (8th edition). Oxford: Oxford University Press.

- Mona, B. (1997). *In Other Words: A Course book on Translation*. New York: Routledge.
- Nida. (1964). *The Theory and Practice of Translation*. Netherlands: E.J. Brill.
- Putsomsoo, P. (2017). *A Thai-English Translation Analysis of the Children Literature “Kaew, the Playful”*. In *The Thesis of Master degree of Education in English*. Taksin University.
- Somsin, P. (2020). *Translation Strategies at Word Level Applied by 4th-Year English Majors, Rangsit Universit*. In *RSU International Research Conference 2020*.
- WaenKaew. (2014). *Kaew the playful*. Bangkok: Nanmeebooks Publications.